Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 7. Dnia 8 Kwietnia 1882. IX. rocznik.

†

ALFRED MŁOCKI,

Prezes Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie.

Dnia 27. marca 1882. umarł Alfred Młocki, prezes Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie. Zmarły przewodniczył Towarzystwu temu od jego założenia, a jeśli kraj niepowetowaną szkodę ponosi przez stratę tak wielce zasłużonego obywatela i patryoty, to niemniéj wielką stratę ponosi osiérocone lwowskie Towarzystwo zaliczkowe. Rozwój tego Towarzystwa i dobry przykład, jakim w kraju całym przyświécało, jest w wysokim stopniu zasługą tego rzadkiéj zacności Męża.

Było bowiem utarte w społeczeństwie naszém przekonanie, że sprawa, któréj się imał Nieboszczyk, już dla tego dobrą i zacną być musiała, że nie widziano nigdy Męża tego obok sprawy złéj lub nieużytecznéj. To téż wiarę mieliśmy w siebie samych, widząc tego Męża na naszém czele!

Jako prezes lwowskiego Towarzystwa zaliczkowego odszczególniał się Zmarły, jak we wszystkiém, gdzie skuteczną Swoją rozwijał działalność, nadzwyczajną sumiennością i gorliwością w pełnieniu przyjętych na Siebie obowiązków. Nie był więc, jak to się zdarzać zwykło, prezesem tytularnym, i owszem zajmował się szczérze i opiekował sprawami Towarzystwa wnikając w szczegóły zarządu i nadzoru. Poszanowanie zaś, jakiém go otaczano, wystarczało, by Jego zdanie i życzenie było rozkazem dla podwładnych organów stowarzyszenia.

W uznaniu tych wielkich Jego zasług i w dowód głębokiéj, a niekłamanéj żałoby, uchwaliła Rada nadzorcza Towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, na osobném ad hoc zwołaném posiedzeniu dnia 27. marca b. r.:

1. nie wybiérać przez rok cały prezesa Towarzystwa, poruczając jego obowiązki zastępcy prezesa Wmu Franciszkowi Zimie;

2. wziąć udział w pogrzebie dnia 29. marca b. r. przez rozlepienie własnych kart żałobnych, przez zaproszenie na pogrzeb gremialnie wszystkich członków Towarzystwa, przez wywieszenie w dniu pogrzebu sztandaru żałobnego z lokalu Towarzystwa, przez zamknięcie biura w czasie nabożeństwa żałobnego dnia 30. marca b. r. i przez złożenie na trumnie Zmarłego wieńca ze strony Towarzystwa;

3. umieścić w biurze Towarzystwa po wieczne czasy portret śp. piérwszego jego Prezesa.

Pogrzeb odbył się według programu, ułożonego przez komitet, w skład którego wszedł wiceprezes Towarzystwa Fr. Zima i dyrektor dr. Zgórski. Wieniec przed trumną nieśli: członek Rady zawiadowczéj dr. Karol Maly, dyrektor Ant. Żabicki i członek Towarzystwa Tadeusz Łopuszański.

Stowarzyszenia spółdzielcze w Królestwie Polskiém.

Znów rok upłynął od ostatniego sprawozdania naszego o stowarzyszeniach w Królestwie, i znowu ramy naszego sprawozdania pozostają te same — nie powiększy je bowiem żadne nowe towarzystwo. Wprawdzie, dzięki ofiarności ludności warszawskiéj powstała z inicyatywy znakomitego dziennikarza Bolesława Prusa (Głowackiego) kasa pożyczkowa dla ubogich rękodzielników, téj jednak nie możemy zaliczyć do rodziny stowarzyszeń, jest to bowiem płód filantropijny, a nie owoc pracy w kierunku „własnéj pomocy“. Z czasem prawdopodobnie zamieni się ta instytucya na stowarzyszenie — dlatego notujemy jéj powstanie. W prasie objawia się ciągle pragnienie ludzi, gorliwie pracujących dla dobra kraju, aby rząd pozwolił zakładać przynajmniéj „Kasy pożyczkowe i oszczędnościowe“ na wzór istniejących w saméj Rosyi; z artykułów jednak dziennikarskich nie podobna dociec, co właściwie stoi na przeszkodzie w tworzeniu tych „kas“; w żadnym jednak razie nie przypuszczamy, aby dla braku ludzi z inicyatywą praca na tém polu była zaniedbaną, — lecz wierzymy, że cała wina spada na rząd, nieprzychylny krajowi.

Obszerna polemika, jaka się w ostatnich czasach w pismach warszawskich o sposobie zakładania i rodzaju stowarzyszeń wywiązała, kazałaby wnioskować, że sprawą tą żywo zajmują się kompetentne grona, które może mają jakie wskazówki, że rząd nareszcie nie będzie stawiał przeszkód pracom na tém polu. Polemika ta jednak zdradza zarazem, że autorowie artykułów, jakkolwiek niezaprzeczenie studyowali należycie teoryą stowarzyszeń, zbyt mało lub wcale nie znają historyi naszych stowarzyszeń, inaczéj nie spieraliby się o kwestye, które dla nas od dawna przestały być wątpliwemi. Nie mogąc przytoczyć wszystkich tych artykułów przynajmniéj w streszczeniu, niepodobna nam wdawać się w wykazywanie zawartych w nich mylnych poglądów, nie możemy się jednak wstrzymać od uwagi, że panowie ci powinni zwrócić baczniejsze oko na rozwój naszych stowarzyszeń, jeżeli chcą dodatnio pracować w tym kierunku na podobnym, jak nasz, terenie. Zresztą, zadaniem niniejszego artykułu jest sprawozdanie z działalności istniejących stowarzyszeń warszawskich za rok ubiegły, co też na podstawie łaskawie nam nadesłanych relacyi czynimy.

I. Kasa pożyczkowa przemysłowców warszawskich. Rezultat za rok zeszły przedstawia się jako pomyślny, gdy zarówno ilość udzielonych pożyczek jakoteż i cyfra ogólnego obrotu, dają dowody wielkiéj żywotności téj instytucyi i o ciągłym jéj rozwoju. Udziały 5299 członków wzrosły do 325.291 rubli (+ 11.327), kapitał zasobowy (fundusz rezerwowy) 93.016 rubli (+ 5.766), fundusz emerytalny 12.823 rubli. Wkładki 992.356 rb. Stan pożyczek udzielonych 1,272.418 r. Pobrane procenta 128.091 r. Czysty zysk 46.342 r., który rozdzielono w następujący sposób:

25.478 r.		na dywidendę od udziałów w stosunku 9%;
5.000	„	„ fundusz zarezerwowany na pokrycie ewentualnych strat;
9.554	„	na kapitał zasobowy (fund. rez.);
1.000	„	do dyspozycyi zarządu;
4.225	„	na dodatkowe wynagrodzenie dla urzędników (rodzaj tantiemy) oraz zasiłek funduszowi przezorności (emerytalnemu);
1.084	„	na zwrot zaliczenia udzielonego urzędnikom i służbie z powodu drożyzny.

Ta ostatnia pozycya potrzebuje wyjaśnienia.

Zarząd Kasy uwzględniając i w tym roku dotkliwą drożyznę, panującą w Warszawie, postanowił na Ogólném zebraniu wyjednać dla urzędników Kasy zasiłek jednorazowy w stosunku 10% od pobiéranych płac. Ponieważ termin Zebrania przypada zwykle dopiéro w lutym następnego roku, przeto komitet wypłacił tymczasowo tę sumę na rachunek „zaliczeń“ w przekonaniu, że Ogólne zebranie potwierdzi ten wydatek, co się téż stało.

Zarzucono komitetowi Kasy w pismach, że nienależycie pojmuje swoje zadanie, ponieważ za mało uwzględnia drobnych przemysłowców, dla których przeważnie „Kasa“ została założoną; a krytyka ta miała nawet pozór słuszności. W obronie jednak komitetu wystąpił jeden z uczestników i wykazał nieprawdziwość twierdzeń atakującego, co w całości potwierdza statystyka udzielonych pożyczek w roku zeszłym, ogłoszona w sprawozdaniu, z któréj wynika, że drobni przemysłowcy przeważnie korzystali z kredytu w Kasie, a wskazuje to niezawodnie wysokość udzielonych pożyczek, i tak:

Pod względem wysokości udzielono:

pożyczek	585	od	25	rs. do	50	rs.
„	242	„	50	„ „	100	„
„	798	„	100	„ „	200	„
„	1544	„	200	„ „	500	„
„	460	„	500	„ „	600	„
„	227	„	600	„ „	800	„
„	342	„	800	„ „	1000	„
„	548	„	1000	„ „	2000	„
„	172	„	2000	„ „	3000	„
„	68	„	3000	„ „	4000	„
„	54	wyżéj	4000	„ „	—	„

Ze sprawozdania dowiadujemy się daléj, że komitet ofiarował 500 rs. na dotkniętych w grudniu z. r. wypadkami ulicznymi mieszkańców warszawskich.

Ponieważ dotychczas urzędnicy nie pobiérali tantiemy, lecz jedynie dodatkowe wynagrodzenia, zawisłe

od każdorazowej uchwały Ogólnego zgromadzenia delegatów, przeto komitet przedłożył następujący podział zysków w przyszłości:

1. minimalna dywidenda dla stowarzyszonych (dywidenda) po 6 od sta.

2. suma uznana przez komitet i delegacyą rewizyjną za potrzebną do zarezerwowania na pokrycie ewentualnych strat;

3. z pozostałéj sumy $^1/_5$ część czyli 20% użytą być ma na tantiemę, tudzież na zasiłek „funduszu przezorności i pomocy", stosownie do uznania zarządu.

Wniosek ten przyjęto.

Uchwalono daléj: *a)* wyznaczyć z funduszu zarezerwowanego rs. 1000, jako ofiarę dla kas pożyczkowych dla rzemieślników i robotników, przy warszawskiém Towarzystwie dobroczynności istniejących;

b) po uzyskaniu zatwierdzenia projektowanéj ustawy dla tychże kas rzemieślniczych, gdy kasy te samodzielnie funkcyonować będą, otworzyć im, na korzystnych dla nich warunkach, kredyt do wysokości 10.000 rs.

II. Warszawskie Towarzystwo wzajemnego kredytu. Rok ubiegły był również pomyślny, jak lata poprzednie. We wszystkich prawie działach ruch wzmógł się, oczywiscie z korzyścią dla instytucyi. Całkowity obrót ze wszystkich operacyi wynosił w r. 1881. 58,752.448 rs., a zatém zwiększył się o 4,174.492 rs. od poprzedniego roku. Członków przybyło 254, ubyło 118, a więc ogólna liczba zwiększyła się o 136 i wynosi 2551 członków z kapitałem obrotowym (udziały) rubli 987.590. Operacye w różnych działach (pożyczki) doszły w tym roku do 16,000.000 rb. i przyniosły 182.753 rb. dochodu, z którego po strąceniu kosztów handlowych i administracyi 65.238 rb., amortyzacyi 1188 rb. i 7234 rb. na odpisanie strat — zostało czystego zysku do rozdziału 109.093 rb. Stopa pobiéranego procentu wynosiła przy wekslach $6^1/_2$ rocznie obok komisu, przy pożyczkach na papiéry publiczne $7^1/_2$, od października do końca roku 8%.

Rozdzielono zaś czysty zysk		109.092·98 rb.
w następujący sposób:		
10% na fundusz zapasowy	rb. 10.909·30	
z przewyżki po nad 9% dywidendy 25% tantiemy dla członków zarządu	„ 4.147·53	
takaż tantiema dla urzędników	4.147·53	19.204·36 „
pozostało na dywidendę . .		89.888·62 rb.
9% dywidendy		81.593·53 „
pozostało przewyżki		8.295·07 rb.
z któréj pokryto datek dla ofiar Ŝto-krzyskich w kwocie	2.000 rb.	
a na kasy pożyczkowe dla rzemieślników	1.000 „	3.000·— „
resztę . . .		5.295·07 rb.

przeznaczono do funduszu zarezerwowanego.

Fundusz (żelazny) zapasowy wzrósł do . .	105.180 rb.
„ zarezerwowany	94.601 „
Ogółem . . .	199.781 rb.

co odnośnie do kapitału obrotowego przedstawia stosunek przeszło 20%.

Towarzystwo to zamknęło z rokiem ubiegłym dziesięcioletni okres swego istnienia.

Lustracya

Towarzystwa zaliczkowego w Dąbrowéj.

Dnia 21. bm. wezwany zostałem do Dąbrowy przez Wgo Leonarda Wiśniewskiego, imieniem komisyi kontrolującéj tamtejszego Towarzystwa zaliczkowago, celem sprawdzenia rachunków i bilansu tegoż Tow. za r. 1881.*)

Po przybyciu do Dąbrowy w d. 23. bm., udałem się do biura Twa i zastałem tam obecnych, prócz p. Kukiela, dyrektora Tow., panów: M. Rogalińskiego, prezesa Tow. i L. Wiśniewskiego, przewodniczącego komisyi kontrolującéj. Ci ostatni oddali mi do użytku księgi i dokumenta Tow., prosząc o sprawdzenie rachunków i bilansu za r. 1881., sporządzonego przez Dyrekcyą. P. Kukiel zaś i jego zastępca udzielali mi przez cały przeciąg szkontra wszelkich wyjaśnień, jakich zażądałem.

Ponieważ szło o sprawdzenie bilansu, zająłem się przedewszystkiém przerobieniem go na podstawie księgi kasowéj (likwidacyjnéj) i odnośnych załączników, rezultatem czego okazało się z porównania, że w sporządzonym przez Dyrekcyą bilansie wszystkie pozycye są prawdziwe, a usprawiedliwione bądź księgami i wykazami bądź uchwałami Rady Nadzorczéj. Badane następnie przezemnie wyrywkowo wykazy (załączniki) udziałów, pożyczek, wkładek itd., okazały zgodność poszczególnych pozycyi z księgami pomocniczemi, księgą likwidacyjną i dziennikiem kasowym — co się zaś tyczy procentów pobiéranych i wypłacanych, takowe należycie znalazłem obliczane.

Nie będę tutaj zajmował Wgo Patrona przytaczaniem rzeczy i cyfr, o których można się dowiedzieć z bilansu Towarzystwa**). Zwrócę tylko Jego uwagę na kwestyą, która mnie najwięcéj zajęła czasu w przeprowadzoném szkontrze, a która też mojém zdaniem stanowi najważniejszy punkt w poznaniu stanu Towarzystwa. Mam tu na myśli udzielone pożyczki i stosunek ich zaległości do stanu z dniem zamknięcia rachunków.

---

*) Choć nie wezwany przez Wgo Pana Patrona, ale na prośbę p. Kukiela, dyrektora Towarzystwa, przesełam niniejszą relacyą w nadziei, iż może ona zastąpi zwykłą lustracyą.

**) Ogłosimy go po nadesłaniu nam ze strony Dyrekcyi. (P. R. „Związku").

*

Kiedy przybyłem do Dąbrowy zaczęliśmy właśnie zaraz o tém mówić; p. Kukiel podniósł w téj materyi dyskusyą, tém więcéj, że w artykule moim, napisanym roku zeszłego („Procenta zaległe w towarzystwach zaliczkowych“ Nr. 17. „Związku“), zamieściłem i Tow. zal. w Dąbrowie w poczecie towarzystw, posiadających znaczne zaległości procentowe w aktywach.

Gdybyśmy do ocenienia zaległości pożyczek w Dąbrowie przyjęli zasadę, praktykowaną naprzykład przez Lwowskie Tow. zal., tj. uważali jako zaległości wszystkie pożyczki w latach dawniejszych zaciągnięte, a w dotyczącym roku (1881) nie spłacone, czyli, inaczéj mówiąc, rządzili się względem chronologicznym — wówczas zaległość ta byłaby bardzo wielką. Po bliższém jednak rozpatrzeniu rzeczy i dyskusyi, jaką przeprowadziliśmy, okazało się, że sposób ten dla Dąbrowy nie byłby słuszny, nie odpowiadałby rzeczywistym stosunkom i położeniu rzeczy i pod względem buchalterycznym nie przedstawiałby rzeczywistéj zaległości pożyczkowéj, czyli tego, co ze stanowiska rachunkowości zaległością nazwaćby można, a tém samém nie dawałby pojęcia o istotnéj wartości pożyczek, w razie gdyby względem rachunkowym chciano się kierować naprzykład przy ich nabyciu. Miara bowiem rachunkowa, jakiéj powinien używać lustrator do ocenienia wartości udzielonych pożyczek (a nie inna tylko taka, gdyż do badania ze stanowiska prawnego trzebaby bardzo wiele czasu, nadto dokładnéj znajomości kredytowych i materyalnych stosunków dłużników, co dla obcego jest rzeczą niepodobną) — miara taka, powiadam, powinna nas doprowadzić do tych samych mniéj więcéj rezultatów, do jakichby doprowadziło oszacowanie tych pożyczek ze stanowiska prawnego, w razie gdybyśmy je mieli nabywać.

Otóż, zastosowanie zasady praktykowanéj przez Lwowskie Tow. zal. do ocenienia stanu zaległości Tow. zal. w Dąbrowie okazałoby się niewłaściwém dla tego, że to ostatnie prawie wyłącznie udziela pożyczki na skrypta notaryalne, gdy pierwsze prawie lub może wyłącznie (nie! Przyp. Red. „Związku“) na weksle. Na 1796 pożyczek z dniem 31. grudnia 1881. znalazłem tylko siedem udzielonych na weksle — reszta na skrypta. Zasada tedy zaległości przy pożyczkach wekslowych, że tak powiem c h r o n o l o g i c z n a, nie może być w żaden sposób stósowana do pożyczek na skrypta notaryalne, dla téj prostéj przyczyny, że inną całkiem jest natura pierwszych, a inną ostatnich dokumentów pod względem czasu. Tamte, jeżeli nie są trzymiesięczne, mają zwykle rozłożoną wypożyczoną kwotę na rok jeden — te zaś są z góry zwykle na czas dłuższy, a jak w stosunkach z włościanami często na lat trzy mają rozkładane wypożyczone kwoty. Zasada przeto zaległości, właściwa i dobra dla ocenienia pożyczek, udzielanych na weksle, jest niewłaściwą i złą dla udzielanych na akta notaryalne.

Po dojściu do takiego rezultatu okazało się, że jeżeli się nie znajdzie inna jaka podstawa do ocenienia zaległości przy skryptach not., będę jako lustrator w przykrém położeniu. Wobec powyższych bowiem danych nie będę mógł sobie wytworzyć należytego pojęcia o zaległości pożyczek, a przecież to powinno być głównem zadaniem każdego, kto ze stanowiska rachunkowości chce swe zdanie wypowiedzieć o jakiémś towarzystwie. — W dalszéj jednak dyskusyi osądziliśmy, że jeżeli weźmiemy te pożyczki, od których procenta za lata dawniejsze nie zostały po koniec roku 1881. zapłacone i uważać je będziemy jako zaległości, wówczas dojdziemy do wytworzenia sobie pojęcia o rzeczywistéj zaległości w wypożyczonym kapitale, gdyż przy aktach notar. tylko ten kapitał jako zaległy uważać można, od którego procenta nie wpływają. Jakoż istotnie w obec tego, że pożyczki udzielane na skrypta notar. są zaraz wszystkie zahypotekowane, a jako oparte na nieruchomości mają wszelką pewność zrealizowania (przyjmując oczywiście, że nie są powyżéj wartości, co już należy do komisyi rach.); odnawianie zaś ich byłoby tylko czczą formalnością, któraby pożyczającym wyciągała niepotrzebnie pewne kwoty na koszta notaryalne, uznaliśmy jako zasadę, że p r z y p o ż y c z k a c h, u d z i e l a n y c h n a s k r y p t a n o t a r y a l n e, j a k o z a l e g ł o ś ć u w a ż a ć n a l e ż y t y l k o t e n k a p i t a ł, o d k t ó r e g o p r o c e n t a z l a t d a w n i e j s z y c h n i e z o s t a ł y w d o t y c z ą c y m r o k u z a p ł a c o n e.

Ponieważ przedłożony mi wykaz pożyczek obejmował zarazem, odnośnie do każdéj pożyczki i zaległe procenta, z wymienieniem lat na jakie przypadały, nie przedstawiała się więc już żadna trudność w dowiedzeniu się: ile jest pożyczek i jaki zalega kapitał, od którego procenta nie są płatne za lata *m* ostatnie, *n* ostatnie itp.

Kiedy w ten sposób zrobiłem zestawienie z pomienionego wykazu, okazało się, że jest:

	Pożyczek	z kapitałem	z procentem	niepłatnym od lat:	
I.	1	120·—	54·30	6 ostatn.	(1876—81)
II.	1	100·—	40·25	5 „	(1877—81)
III.	8	1.608·89	566·08	4 „	(1878—81)
IV.	32	4.404·13	1.116·66	3 „	(1879—81)
V.	121	12.268·22	1.745·04	2 „	(1880—81)
VI.	549	58.225·14	2.374·86	1 roku ostatn.	1881
VII.	1.084	128.071·82	(bez % zwłoki)		
	1.796	204.798·20	5.897·19.		

Z zestawienia zaś tego przyjąwszy jako zaległość te pożyczki, od których procenta należne z lat dawniejszych po r. 1881. nie zostały zapłacone, t. j. pozycye I. — V., (powinno być I. — VI. Przyp. Red. „Zw.“) a jako bieżące pozycye VI. — VIII., okazało się, że na 1796 pożyczek z d. 31. grudnia 1881. jest zale-

głych 163, a na zł. 204.798·20 zalega w kapitale zł. 18.501·24, co stanowi 9 03 %.

Rozdział ten odpowiada, mojém zdaniem, pod względem istoty rzeczy, rozkładowi na lata przy pożyczkach udzielanych na weksle, a odnośnie do Tow. zaliczkowego w Dąbrowie okazuje, iż aktywa jego są w świetnym stanie.

Jeżeli uwzględnimy fundusz rezerwowy Towarzystwa, z dniem 31. grudnia 1881. zł. 11.595·32, ulokowany częścią w nieruchomości (zł. 10 595·38), częścią w walorach i gotówce, a nadto zysk z r. 1881., wynoszący zł. 5.238·86, to śmiało, zdaje mi się, powiedzieć możemy, iż towarzystwo to należy do piérwszych w kraju.

Na zakończenie dodaję jeszcze następujące wiadomości: Tow. udziela pożyczki minimum zł. 10, maximum zł. 1.500. Stron (osób) mających wkładki na rach. bież. z d. 31. grudnia 1881. było 150. Maxymalne wkładki są między 11 a 12 tysięcy zł., minimalne od 10—20 zł. Wpłata na udziały odbywa się przeważnie po 50 ct. miesięcznie. Pożyczki udzielane bywają pouczająco, jak to przy jednéj byłem świadkiem. Biuro Tow. zajmuje trzy ubikacye i czwartą małą seperatkę, gdzie się znajduje główna kasa, od któréj klucz ma sam dyrektor Kukiel, jako mający kaucyą.

Przy szkontrze kasy na dniu 25. marca 1882. znalazłem w gotówce, zgodnie z dziennikiem kasowym zł. 12.213.98 (zwracałem uwagę, że za wiele trzymają gotówki) i jako walor funduszu rezerw., książeczkę Tow. zaliczk. we Lwowie na zł. 500.

W Krakowie, dnia 30. marca 1880.

Dr. Antoni Molicki.

Lustracya

Towarzystwa zaliczkowego w Komarnie.

Lustrator okręgu Samborskiego, niestrudzony w sprawach publicznych i gorliwy pracownik na polu stowarzyszeń p. Ludwik Balicki nadesłał protokół z lustracyi Towarzystwa zaliczkowego w Komarnie z dnia 30. z. m.

Z protokołu tego, ułożonego na druku i według formularza Wydziału Związku, wyjmujemy najważniejsze ustępy:

Księga główna (likwidacyjna) wykazywała w dniu lustracyi następujący stan majątkowy (bilans surowy):

Stan bierny: Udziały	9538·05	zł.
Fundusz rezerwowy	1433·47	„
Wkładki oszczędności	36901·72	„
Długi towarzystwa	2500·—	„
Odsetki	5242·94	zł.
Dywidenda niepodniesiona	298·88	„
Rezerwa podatkowa	670·73	„
Zysk z r. 1881.	1608·34	„
Na administracyą	78·80	„
Na koszta procesowe	8·68	„
Razem	58281·61	zł.
Stan czynny: Pożyczki	57875·40	„
Wypłacona dywidenda	14·92	„
Inwentarz i druki	50·—	„
Kasa	341·29	„
Razem	58281·61	zł.

Udziały w sumie 9538 zł. 05 ct. w. a. pochodzą od 1068 członków, których liczba od ostatniego zamknięcia rachunkowego (1881) wzrosła o 44. Wpłaty na udziały przez członków są należyte i bywają płacone przy każdéj miesięcznéj racie po 50 ct. Najwyższy udział 100 zł. posiada jeden członek, a dywidendę płaciło Towarzystwo w ostatnich trzech latach po 10%.

Fundusz rezerwowy powstaje z wpisowego po 50 ct. i z czystego zysku, przez Walne Zgromadzenie uchwalonego, a wynosi obecnie 1433 zł. 47 ct., tj. 15% od udziałów ulokowany zaś jest w ogólnym obrocie, procentu nie otrzymuje.

Wkładki oszczędności w sumie 36901 zł. 72 ct. pochodzą od 148 stron w granicach od 1 zł. do 1000 zł. Najwyższych wkładek w kwotach 1000 zł. było od 6 stron. Między właścicielami książeczek oszczędności znalazłem 1 numer od instytucyi publicznéj, a mianowicie: Rada powiatowa Rudecka. Włościanie i mieszczanie czynią wkładki oszczędności, które widziałem po 50, 100 i 200 zł.

Towarzystwo oprocentowuje wkładki oszczędności po 7% rocznie, Radzie powiatowéj płaci 6%, a nadto praktykuje następujące przy wypłacie zastrzeżenia: 25 zł. wypłaca bez wypowiedzenia, 50 zł. do dni 7, 100 zł. za dni 14, 200 zł. za dni 21, 300 zł. za dni 28, 400 zł. za dni 35, 500—1000 zł. za dni 42. Sposób obliczania odsetek znalazłem, że są na dnie obliczane.

Wycofane książeczki oszczędności unieważnia się i przechowuje w kasie.

Nadto do téj pozycyi zauważyć muszę, że procent, nie podniesiony przez strony choćby przez 3 lub 4 lata, w rachunkach prowadzi się w rubryce „procenta“ — na co Dyrekcyi zwróciłem uwagę; w przyszłości ma być każdy półroczny, a nie podniesiony procent do kapitału wliczany.

Długi Towarzystwa w sumie 2500 zł. pochodzą z Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Krakowie (na 5%).

Saldo odsetek wynosiło 5242 zł. 94 ct., czyli przychodzie 6132 zł. 38 ct., w rozchodzie 889 zł. 44 ct. Towarzystwo pobiéra od pożyczek, udzielanych człon-

kom, 8%, a nadto w razie zwłoki prowizyą po 4%, łącznie 12 %.

Odsetki obliczają się stronom od pozycyi terminowych dokładnie według dni, od pożyczek ratalnych zaś w ten sposób, że pożyczki są tylko roczne, przy podniesieniu któréj procent całoroczny się pobiéra, pożyczka zaś w 12 ratach, z których 11 rat z małemi kwotami, zaś 12 rata resztę kapitału wynosi. Prowizya zwłoki oblicza się na dni od dnia zapadłości. Według ostatniego bilansu wynosiła prowizya zwłoki w stanie czynnym 293 zł. 97 ct., czyli 0·58% kapitału wypożyczonego.

Pożyczki w sumie 57.875 zł. 40 ct., składają się z 1056 pozycyi.

Pożyczki udziela Towarzystwo w kwotach od 10 do 500 zł. na następujące obligi dłużne (w przeważnych kwotach po 100 zł.): pojedyńczy skrypt dłużny zeznany przez pożyczającego, żonę tegoż i 2 poręczycieli i na akta notaryalne, na spłaty miesięczne nierówne. Pożyczka tylko na rok się udziela. Przez 11 rat miesięcznych są małe dowolne spłaty, a 12 rata reszta pozostałego kapitału, którą gdyby dłużnik nie mógł splacić bierze jako nową pożyczkę na nowy skrypt, spłacalną w 12 ratach w roku.

Skrypty dłużne bywają przez strony w kancelaryi towarzystwa zaliczkowego wystawiane i podpisane własnoręcznie lub znakami krzyża, poczém zaraz pożyczka się wydaje.

Sposób przechowywania i kontrola nad tymi walorami jest następująca: w kasie ogniotrwałéj od któréj dyrektor i kasyer klucze mają.

Towarzystwo udziela pożyczek na posiedzeniach Dyrekcyi na podstawie ustnego zgłoszenia się. Uchwały nie uwidocznia się i nie ma księgi osobnéj na te uchwały.

Ingerencya Rady zawiadowczéj przy udzieleniu pożyczek jest żadna. Zauważyłem, że dla włościan takie udzielenie pożyczek jest najlepsze, potrzebujący przychodzą do Towarzystwa, zaraz podpisują skrypt i zaraz mają pożyczkę potrzebną.

Spłaty pożyczek odbywają się prawidłowo, dotychczas niema wątpliwych pozycyi, ani strat żadnych.

Według ostatniego bilansu wynosiły zaległości 2000 zł. na stan pożyczek 57.875 zł. 40 ct. Zaskarżonych pozycyi jest 7 ze sumą 300 zł., z czego wątpliwych nie ma żadnych.

Dyrekcya prowadzi sama sprawy procesowe.

Koszta administracyi wynoszą: 1256 zł. 22 ct.; płace: 2 dyrektorów 700 zł., pomocnika 120 zł., 2 służby 40 zł.; podatki 34 zł.; tantiema 180 zł. wydatki kancelaryjne 182 zł. 22 ct. Wartość inwentarza i druków 71 zł. 25 ct.

Kasę, która według bilansu surowego i księgi kasowéj wykazywała 341 zł. 29 ct., zliczyłem szczegółowo i znalazłem banknotami 241 zł., drobnémi 100 zł. 29 ct.

Biuro Towarzystwa znajduje się w domu dyrektora Antoniego Górskiego i zajmuje jedną małą izdebkę.

Kancelarya Towarzystwa prowadzona jest przez dyrektora A. Górskiego, protokólu podawczego nie ma, protokoły Rady zawiadowczéj złożone są u prezesa p. Antoniego Kowarzyka, protokołów z posiedzeń dyrekcyi nie mą, registraturę i akta jakotéż i korespondencyą prowadzi dyrektor A. Górski.

Ruch stowarzyszeń.

Zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych. Dziennik urzędowy ogłasza w ciągu m. marca b. r. następujące zmiany w rejestrach stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych:

Nowe stowarzyszenia. Towarzystwo handlu skór w Drohobyczu, stow. zar. z nieogr. poręką, Statut z dnia 17. grudnia 1881. Dyrekcya: Jan Łoboś, Antoni Nakoneczny, Józef Schwarz. (C. k. sąd obw. w Samborze). — Towarzystwo handlu skór w Jarosławiu, stow. zar. z nieogr. por. Statut z dnia 27. i 28. października 1881. Dyrekcya: Władysław Kunert, Jan Bierski i Stanisław Myszkowski. (C. k. sąd obw. w Przemyślu). — Sparr- und Credit-Verein zu Kałusz, r. G. m. b. (fünffacher) H. Statut z dnia 2. grudnia 1881. Dyrekcya: Mayer Mayer, Abe Mühlstein i Saul Presser. (C. k. sąd obw. w Samborze). — Towarzystwo wzajemnego kredytu w Sędziszowie, stow. zar. z ogr. por. Statut z dnia 12. listopada 1881. (spisany w Ropczycach). Odpowiedzialność ograniczona według postanowień §. 76. ustawy z 9. kwietnia 1873. Dyrekcya: Ludwik Reliżyński i Aleksander Smoliński. (C. k. sąd obw. w Tarnowie). — Zakład zastawniczy w Drohobyczu, stow. zar. z ogr. por. Statut z dnia 1. maja 1881. Odpowiedzialność członków sięga 5-krotnéj udziałów. Dyrekcya: dr. Wiktor Lechowski, Jan Niewiadomski i Władysław Terenkoczy. (C. k. sąd obw. w Samborze).

Likwidacye. Towarzystwo zaliczkowe w Buczaczu, stow. zar. z nieogr. por. Likwidatorowie: Frańciszek Reczucki, Józef Rybaczek i Bazyli Filipski.

Zmiany statutów. Vorschuss- und Credit-Verein in Śniatyn. Ogłoszenia Towarzystwa podawane będą przez publiczne obwieszczenia w mieście, a nie w Gazecie Lwowskiéj. — Towarzystwo eskontowe i zaliczkowe we Lwowie. Na mocy uchwały z dnia 25. stycznia 1882. zmieniona poręka z nieograniczonéj na ograniczoną do wysokości w granicach §. 76. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. wskazanéj.

Zmiany w Dyrekcyi. Kaufmännischer Credit-Vorschuss- und Sparr-Verein in Kołomea:

Dyrekcya składa się z panów: Eizyk Herman, Chaim Lachs, Anzelm Büschel, Chaim Eizyk, Wechsler i Juda Krebs. — Towarzystwo eskontowe i zaliczkowe we Lwowie. Na mocy wyborów z dnia 25. stycznia 1882. weszli do Dyrekcyi: Hermann Roemer i Józef Schmied, w miejsce Herscha Jonasa Pilpla i Salamona Turnheima.

Związek stowarzyszeń. C. k. ministerstwo spraw wewnętrznych. reskryptem z dnia 16. lutego 1882. l. 2.318 zatwierdziło zmiany statutu Związku stowarzyszeń, uchwalone na zjeździe delegatów dnia 11. grudnia 1881.

Towarzystwo wzajemnéj obywatelskiéj pomocy w Jarosławiu. Podczas gdy w Limanowéj i Mielcu rozpoczynają działanie Towarzystwa ochrony mniejszéj własności ziemskiéj — zawiązało się w Jarosławiu Towarzystwo wzajemnéj obywatelskiéj pomocy, którego celem ochrona większéj własności od coraz daléj szérzącego się upadku.

Program Towarzystwa obejmuje § 2. statutu.

a) Porządkowanie większych własności tabularnych, długami obciążonych, na rachunek interesowanych członków towarzystwa, bądź to przez dostarczenie im kredytu, bądź téż przeprowadzeniem wszelkich odnośnych operacyi prawnych, administracyjnych, handlowych i finansowych.

b) Udzielanie członkom towarzystwa rad i wskazówek administracyjnych i gospodarskich, jakieby im pomocne i pożyteczne być mogły, a to przez Wydział Towarzystwa, jak i przez zawezwanie ku temu ludzi fachowych, to jest prawników, gospodarzy, techników itd.

c) Przeprowadzanie melioracyi gruntowych i ułatwianie tychże, celem podniesienia dochodów z ziemi, tak przez dostarczanie odpowiednich kapitałów, jak i sił technicznych.

d) Dążenie do odpowiedniéj reformy stosunków, przez przestrzeganie pomiędzy członkami oszczędności, pracy i gospodarności, jakotéż racyonalnego i ekonomicznego zarządu majątkiem.

e) Przestrzeganie solidarności, która stosunkom ekonomicznym obywatelskim dodaje siły.

f) Załatwianie drogą sądu polubownego wszelkich spraw i zatargów sąsiedzkich, familijnych, spadkowych, kupieckich itd.

g) Pośredniczenie we wszelkich transakcyach administracyjnych i handlowych, mogących się przyczynić do dobra członków.

h) Pośredniczenie w wynajdywaniu właścicielom dóbr, na ich żądanie, miejsc praktyki gospodarskiéj, płatnych lub bezpłatnych, dla nich i ich kształcących się synów.

Rozległy to, ale i trudny zakres działania — a jeśli szanowni założyciele potrafią ten program urzeczywistnić, choćby tylko w paru powiatach, to wielkiego dokonają dzieła!

Członkiem Towarzystwa może zostać każdy właściciel lub współwłaściciel tabularnéj majętności, albo téż dzierżawca, mający kontrakt na lat 6. — Udział wynosi 500 zł. — Poręka ograniczona (5-krotna) — każdy udział uprawnia do jednego głosu — z tém tylko ograniczeniem, iż nikt więcéj, niż 10 głosów mieć nie może. — Przystępując należy zapłacić na rachunek każdego udziału przynajmniéj 100 zł. — Termin wypowiedzenia — celem wystąpienia z Towarzystwa — wynosi 6 miesięcy przed upływem roku administracyjnego.

Piérwszy zarząd składa się z następujących członków: Zygmunt Dembowski, Karol hr. Scipio, Stanisław Jędrzejowicz, Józef Kellerman, Stefan Prek, Stanisław hr. Stadnicki, Kazimierz Zaklika.

Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle. Wiadomo czytelnikom naszym, że główną przyczyną likwidacyi Towarzystwa zaliczkowego w Buczaczu jest postępowanie władz finansowych, które nie tylko obarczyły to stowarzyszenie nadmiernym podatkiem, ale nadto opodatkowały także wkładki oszczędności, w skutek czego wkładki te wypowiedziane zostały

Takiego opodatkowania wkładek doświadczyło także Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle, co miało także ten skutek, iż zaczęto wypowiadać gromadnie wkładki, a Towarzystwo ujrzało się zagrożonem w swém istnieniu. Prezes Rady zawiadowczéj, p. Stanisław Kotarski, udał się do krajowéj Dyrekcyi skarbowéj z zażaleniem na tak przesadną gorliwość p. inspektora podatkowego, który umiał wydobyć od Dyrekcyi Towarzystwa wykaz wkładających, a rozesławszy paręset fassyi, omal że nie przeprawił Towarzystwa o likwidacyą, a skarb państwa o utratę stałego dochodu z opodatkowania Towarzystwa!

Podnieść jeszcze należy, że Towarzystwo jasielskie, do którego przeważnie należą włościanie, nader korzystnie wpływa na dobrobyt ludu wiejskiego, a tém samém podnosi jego siłę podatkową. — Jeżeli jeszcze nadmienimy, iż patent o podatku dochodowym wyraźnie orzeka, że wkładki oszczędności nie podlegają opodatkowaniu — to postępowanie obu pp. inspektorów w Buczaczu i Jaśle przedstawi się jako godne surowego skarcenia ze strony wyższych władz skarbowych — gdyż zmierza wprost do zubożenia ludu, a dochodu żadnego skarbowi przynieść nie może — dla braku wszelkiéj podstawy prawnéj do opodatkowania wkładek.

Fundusz zaopatrzenia. Do funduszu przystąpiło Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu od 1. kwietnia b. r. — Na ogłoszeniu Zarządu w nr. 6. nadesłała Kasa zaliczkowa w Nowym Sączu ofertę co do przyjmowania lokacyi tego funduszu na 6% i za 3-miesięcznem wypowiedzeniem.

W składce na upominek dla Patrona wzięły dodatkowo udział: Bank zaliczkowy „Nadzieja“ w Delatynie i Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu. Składkę niniejszém zamykamy. Z funduszów, z których rachunek złożymy Komitetowi, pozostało w Redakcyi: 53 zł. 1 ct. Sądzimy, że najwłaściwiéj przekazać tę zwyżkę do

funduszu zaopatrzenia. Postanowienie pozostawiamy jednak Komitetowi, od którego członków oczekujemy opinii.

Stowarzyszenie pożyczkowe „Praca i Oszczędność“ w Jordanowie. Do Dyrekcyi weszli: w miejsce skarbnika ks. Stanisława Gajewskiego, wszedł b. kontrolor Józef Borowiec, a w jego miejsce Józef Kulczyński. Zastępcą dyrektora został Maryan Köhler w miejsce Edwarda Karracha.

Związkowa Drukarnia w Krakowie, stow. zarejestr. z nieogr. poręką. — Jak trudno nam o wiadomości z Krakowa — świadczy, iż dopiéro teraz uzyskaliśmy niektóre dane o Związkowéj Drukarni w Krakowie, istniejącéj na podstawie statutu z 19. lipca 1876. a zarejestrowanego uchwałą c. k. sądu krajowego, jako handlowego w Krakowie z dnia 4. sierpnia 1876. l. 17.919. Według bilansu, który dziś ogłaszamy zdawałoby się, że instytucya ta weszła w życie dnia 17. listopada 1880., gdyż bilans obejmuje okres od dnia 17. listopada 1880. do 31. grudnia 1881., i nie ma w nim pozycyi przeniesionych z poprzedzającego bilansu. Również i postanowienia przejściowe statutu wskazuje, że rzeczona instytucya nie mogła wejść w życie zaraz po zarejestrowaniu statutu. Zakres działania stowarzyszenia jest podobny do zakresu działania I. Związkowéj drukarni we Lwowie. Czas trwania określony jest do końca r. 1886., może być jednak uchwałą Walnego zgromadzenia przedłużony. Udziały wynoszą po 50 zł. w. a. ilość ich ograniczona do 25. Skład obecny Dyrekcyi: A. Szyjewski, dyrektor i T. Machalski, kasyer. Bilans wykazuje, że Zakład ten nie dorównał jeszcze lwowskiemu, a nawet rok 1881. zamknięty został stratą 1.462·81, przy udziałach wpłaconych w sumie: 2.850 zł. Funduszu rezerwowego stowarzyszenie to nie posiada. Obecnie pozyskawszy takiego klienta, jak wydawnictwo „Reformy“, mamy nadzieję, że Zakład ten rozwinie się pomyślnie, wiadomo bowiem, że drukarnią jedno pismo codzienne już jest w stanie podtrzymać.

Bilanse stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych za r. 1881.

Bialsko Bielskie stow. poż. i oszcz. „Wzajemna pomoc“. *Bilans.* Stan czynny: lokacya funduszu rezerw. 250·—, pożyczki 76.325·13, ruchomości 498·63, koszta założenia 1915·56, wydatki zwrotne 568·80, administracya 391·53, odsetki przenośne 247·64, odsetki zaległe 761·83, gotówka 1004·01, razem 81.963·13. Stan bi[illegible]y; fundusz rezerw. 620·11, udziały 10.448·24, wkładki oszcz. 31.415·82, rezerwa na straty 323·44, pożyczki własne 34.346·14, lokacye 2.690·49, odsetki przenośne 1.513·27, czysty zysk 605·62, razem 81.963·13. Obrót kasowy 880.008·50.

Bircza. Tow. zal. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: odsetki pobrane 3.595·82, odsetki przen. 245·16, zysk przeniesiony z r. 1880. 378·79, razem 4.219·77. Straty: odsetki przen. 1.304·48, koszta adm. 1.874·13, koszta ruchomości 45·57, czysty zysk 995·59, razem 4 219·77. *b) Bilans.* Stan czynny: pożyczki 46.299·—, odsetki przenośne 597·42, ruchomości 410·12, zaliczki procesowe 135·31, lokacye 500·—, różne 11·77, gotówka 95·81, razem 48.049·43. Stan bierny: udziały 7.742·04, wkładki na rachunek bież. 7.027·99, wierzyciele wekslowi 29.912·—, odsetki 1.304·48, fund. rezerw. 1.067·35, czysty zysk 995·59, razem 48.049·43. Obrót kas. 270.327·22. Liczba członków 700.

Komarno. Tow. zal. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: procenta pobrane 4.658·13; proc. przen. 4.186·50, zysk z kosztów proces. 2·85, razem 8.847·48. Straty: procenta wypł. 2.034·39, procenta dopisane 2.780·69, procenta przen. 1.983·09, koszta admin. 440·97, czysty zysk 1.608·34, razem 8 847·48. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka 1.114·92, procenta przenośne 364·81, pożyczki 50.445·68, inwentarz i zapasy 50·—, razem 51.975·41. Stan bierny: udziały 9.075·75, fundusz rezer. 1.402·47, wkładki oszcz. 31.977·45, wierzyciele Tow. 2.500·—, procenta przenośne 4.441·79, niepodjęta dywidenda 298·88, rezerwa podatkowa 670·73, czysty zysk 1,608·34, razem 51.975·41. Obrót kasowy 167.921·90. Liczba członków 1.024.

Kraków. Związkowa drukarnia. *a) Rachunek strat i zysków.* Zyski: roboty 3.896·50. Saldo strat: 1.462·81. Razem 5.359·31. — Straty: administracya 2.065·51; procenta wypłacone 460·28; 10% zużycia inwentarza 1.090·03; odpisanie strat z wierzytelności 1.292·89; 15% zniszczenia oraz spadku ceny papieru 450·60. Razem 5.359·31. *b) Bilans.* Stan czynny: gotówka 256·16; czcionki po strąceniu żużycia 6,909·10; ruchomości po strąceniu zużycia 145·29; stolarszczyzna po strąceniu zużycia 934·23; maszyny po strąceniu zużycia 1,821·86; roboty nieukończone według inwentarza 722·—; zapasy farby 240; papier na składzie po odpisaniu 15% 2.553·53; dłużnicy po odpisaniu wątpliwych 3.808·01; straty 1.462·81. Razem 18.852·99. — Stan bierny: udziały 2.850·—; wierzyciele 16.002·99. Suma 18.852 99. — Liczba członków 36.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.